



Jogalkotási javaslatok az Országos Bírói Tanács elnökének felhívására

2020. augusztus 31.

Az Amnesty International Magyarország, az Eötvös Károly Intézet és a Magyar Helsinki Bizottság az Országos Bírói Tanács (továbbiakban: OBT) elnökének 2020. július 30-i felhívására¹ az alábbi jogszabályok módosítására és felülvizsgálatára tesz javaslatokat:

- (1) Magyarország Alaptörvénye (Alaptörvény)
- (2) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.)
- (3) a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.)

A javaslatok illeszkednek az OBT elnökének felhívásában megjelölt tárgykörökhöz, ugyanakkor nem tartalmazzák a javaslatot készítő szervezeteknek az igazságszolgáltatás függetlensége, valamint a tisztességes eljáráshoz való jog biztosításához szükséges valamennyi javaslatát. A javaslatok figyelembe veszik a Joggal a Demokráciáért Európai Bizottság (Velencei Bizottság) vonatkozó véleményeit, a Korrupció Elleni Államok Csoportjának (GRECO) ajánlásait, az Európai Emberi Jogi Bíróság (EJEB) ítélkezési gyakorlatát valamint a magyar alkotmányos hagyományok által megkövetelt védelmi szintet.

¹ <https://orszagosbiroitanacs.hu/felhivas-jogalkotasi-javaslatok-megkuldesere/>

Az OBТ jogkörei és státusza

Ahogy az többek között a Velencei Bizottság² és az Európa Tanács emberi jogi biztosa³ is javasolta, az OBТ szerepét meg kell erősíteni, hogy valóban megfelelő ellensúlyt tudjon képezni az Országos Bírósági Hivatal (továbbiakban: OBH) hatalmával szemben. Az alábbi intézkedéseket javasoljuk ennek érdekében.

Ahhoz, hogy az OBТ az Alaptörvényben meghatározott feladatait hatékonyan el tudja látni, az Országgyűlésnek mindenekelőtt jogi személyiséget és nagyobb költségvetési önállóságot, illetve saját apparátust kell biztosítania az OBТ számára. Ennek egyik biztosítéka, hogy az Országgyűlés törvényi szinten garantálja, hogy az OBТ tagjainak megfelelő humán és egyéb erőforrások álljanak rendelkezésére az OBТ-tagságból fakadó feladataik hatékony ellátásához, és erre a célra – többek között – biztosítsanak számukra jogszabályi szinten bírósági titkárt vagy más igazságügyi alkalmazottat. Az OBТ tagjai számára az Országgyűlés biztosítsa, hogy igazgatási funkcióik ellátása idejére teljes egészében mentesüljenek az ítélkezési tevékenység alól, azzal, hogy önkéntes módon az OBТ-tag bíró vállalhat ítélkezési tevékenységet. Mindezen célokból a Bszi. megfelelő módosítása szükséges.

Javasoljuk, hogy az OBТ összetétele maradjon változatlan, továbbra is 15 bíró alkossa a központi bírói tanácsot. Nem bíró tagok (egyéb jogász hivatásrendek képviselői) szavazati joggal történő bevonása nem indokolt a tanács működésébe, más hatalmi ágak képviselőinek jelenléte pedig kifejezetten aggályos volna.

Bármilyen igazgatási reform esetén garantálni kell, hogy az OBТ jelenleg megválasztott tagjai kitölthessék mandátumukat.⁴

Módosítsa az Országgyűlés a Bszi. VII. fejezetét akként, hogy az OBH elnökének ne legyen semmilyen szerepe az OBТ tagjainak és póttagjainak megválasztása kapcsán, így a küldöttértekezlet összehívásában sem.⁵

Az Országgyűlés vizsgálja felül az OBТ elnöki tisztséggel összefüggésben érvényesülő „rotációs” rendszert, amely szerint az OBТ elnöki tisztségét a tagok félévenként egymást váltva viselik, valamint az OBТ-ben való tagság egy ciklusra való korlátozását.⁶ E körben javasoljuk a Bszi. 89. §-ának módosítását akként, hogy az OBТ elnökét az OBТ tagjai maguk közül válasszák, határozott időre.

² European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), Opinion on the Cardinal Acts on the Judiciary that were amended following the adoption of Opinion CDL-AD(2012)001 on Hungary, CDL-AD(2012)020-e, 15 October 2012, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2012\)020-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2012)020-e) (a továbbiakban: a Velencei Bizottság CDL-AD(2012)020 számú véleménye), 32. pont. A vélemény nem hivatalos magyar fordítása itt érhető el: https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Velencei_Bizottsag_CDL-AD_2012_020_Modositott_birosagi_torvenyek_HUN.pdf.

³ <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-hungary-from-4-to-8-february-2019-by-dunja-mija/1680942f0d>, 128. pont

⁴ L. A bírói magatartás bangalorei alapelvei (ENSZ), https://birosag.hu/sites/default/files/a_biroi_magatartas_bangalorei_alapelvei_tel_jes_1_0.pdf, 12. pont

⁵ Vö.: Bszi. 97-98. §

⁶ Bszi. 89. § (2) bekezdés és 90. § (2) bekezdés g) pont. Lásd: a Velencei Bizottság CDL-AD(2012)020 számú véleménye, 35. és 93.10. pont.

Az Országgyűlés módosítsa a Bszi. 90. §-át olyan összeférhetlenségi szabály beiktatásával, amely szerint nem lehet az OBT tagja az OBH elnökének munkáltatói jogkörébe tartozó bírósági vezető és ezek hozzátartozója.

Az OBT tagjait hatékonyabban védő szabályok szükségesek a sérthetlenségüket vagy szakmai alkalmasságukat érintő eljárások, így a fegyelmi eljárások, soron kívüli értékelési eljárások, szakmai alkalmatlansági eljárások ellen. Ezek megindítását is csak OBT-hozzájárulással lehessen kezdeményezni az OBT tagjai ellen. Ezek az intézkedések azt a célt szolgálnák, hogy az OBT tagjai a bírói függetlenség és integritás védelme érdekében gyakorolhassák a törvényben lefektetett jogaikat, és eleget tehessenek kötelezettségeiknek, többek között az igazgatást érő kritikák vagy a bírói függetlenséggel kapcsolatos vélemények befolyásmentes megfogalmazásának területén.

Az Országgyűlés az OBT részére is adja meg azt a garanciát, hogy kötelező legyen kikérni a véleményét – az önkormányzati rendeleteket kivéve – a bíróságokat érintő jogszabályok tervezetéről a jogszabályok közigazgatási egyeztetése során.⁷

Módosítsa az Országgyűlés a Bszi. 108. §-át akként, hogy az OBT üléséről készült jegyzőkönyvet a bíróságok központi honlapján is kötelező legyen közzétenni. A 2018 előtti OBT törvényi előírás híján ezt nem tette meg, ugyanakkor a bírósági szervezetrendszer nyilvánossága szempontjából ez egy lényeges garancia.

Az OBH elnökének státusza, megbízásának időtartama

A Velencei Bizottság ajánlásához illeszkedően a jogalkotó tegye általános szabállyá azt, hogy az OBH elnöke köteles megindokolni a döntéseit, és helyezze hatályon kívül a Bszi. 77. § (2) bekezdésében szereplő azon fordulatot, amely szerint az OBH elnöke a határozatait „a szükséghez képest indokolja”, mert az úgy is értelmezhető, hogy az OBH elnökének diszkrécióján múlik, hogy indokolja-e a döntéseit.⁸

A bíróságok központi igazgatása felügyeletének hatékony ellátásához szélesebb jogköröket és eszközöket javasolunk telepíteni az OBT-hez, hogy megfelelő intézkedéseket tehessen, ha az OBH elnöke elmulasztja törvényi kötelezettségeit teljesíteni, és az OBT jelzése ellenére jogellenes gyakorlatot folytat. Ennek megfelelően az Országgyűlésnek a Bszi. megfelelő módosításával lehetővé kell tennie az OBH elnökének fegyelmi felelősségre vonását bizonyos, az igazgatási tevékenységével kapcsolatos és törvénysértést megvalósító esetekben, így például akkor, ha bármilyen módon akadályozza az OBT-t a bíróságok központi igazgatásának felügyeletében. Ilyen esetekben a Bszi. módosításával tegye lehetővé az Országgyűlés, hogy az OBT fegyelmi eljárást kezdeményezhessen az OBH elnöke ellen, amely fegyelmi eljárást a szolgálati bíróság folytassa le.

Az Országgyűlés módosítsa a Bszi.-t akként, hogy a törvény kimondja: a Bszi. szerinti vezetői kinevezésre jogosultaknak van perbeli jogképessége, ezzel egyértelművé téve például, hogy az OBH elnöke perelhető olyan, kvázi-munkáltatói döntései miatt, mint a bírói és bírósági vezetői pályázatok eredménytelenné nyilvánítása.

Az Országgyűlés módosítsa a Bszi. 78. § (2) bekezdését olyan módon, hogy az OBH-elnöki tisztség betöltetlensége esetén az OBT jelölhessen ki ideiglenes helyettes OBH-elnököt mindaddig, amíg az Országgyűlés az új OBH-elnököt meg nem választja. Erre a módosításra azért lenne szükség, mert jelenleg a Bszi. 76. § (2) bekezdés c) pontja

⁷ Bszi. 103. §

⁸ Vö.: a Velencei Bizottság CDL-AD(2012)020 számú véleménye, 23. és 93.2. pont.

értelmében az OBH elnökhelyetteseit az OBH elnöke gyakorlatilag egyedül választja ki (javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki őket). Ez azt jelenti, hogy az OBH elnöke egymaga választhatja ki azt a személyt, akit az OBH-elnök lemondása esetén egy egyharmados parlamenti kisebbség hivatalban tarthat.⁹

A jogalkotó az Alaptörvény 25. cikk (6) bekezdését módosítsa olyan módon, hogy az OBH elnökének megbízatása a jelenlegi kilencéves időtartamról egy észszerűbb és beláthatóbb időtartamra (pl. öt évre) rövidüljön.¹⁰

A bírói munkateher mérése

Javasoljuk az egyenlő munkateher biztosítását az ügyek nehézségi fokához és bonyolultságához kapcsolódó súlyszámrendszer figyelembevételével és általánosságátételével nemcsak az egyes bíróságokon belül, hanem az egyes bíróságok között, országos összevetésben is. Az arányos munkaterhelést tehát országos szinten is biztosítani kell, ennek érdekében pedig olyan munkatehermérési rendszert szükséges intézményesíteni, ami tekintettel van a kiemelten bonyolult, ún. mega-ügyekre is.

Bírói kinevezések és a bírák előmeneteli rendszere

A jelenlegi fogalmazói versenyvizsga rendszert¹¹ és bírói pályázati pontrendszert¹² újra kell gondolni, és az új szabályokat törvényi szinten kell rögzíteni. Az új törvényi szabályokat úgy alkossa meg az Országgyűlés, hogy azonos esélyeket biztosítson a pályázatokon szereshető objektív pontok vonatkozásában a bírósági titkárok és a közigazgatásból érkezők számára.¹³

Továbbá javasoljuk, hogy az Országgyűlés a bírói kinevezésre vonatkozó pontrendszer szabályait úgy változtassa meg, hogy az a nagyobb ítélkezési gyakorlattal rendelkező pályázókat előnyben részesítse.

Az OBH elnöke és az OBT közti együttdöntési jogköröket úgy kell szabályozni, hogy az megerősítse az OBT jogköreit, és nézeteltérés esetén is egyetértést kívánjon meg mindkét fél részéről a bírói álláspályázatok kapcsán is. Ennek megfelelően javasoljuk, hogy a jogalkotó a bírói álláspályázatok eredménytelenné nyilvánítását az OBT egyetértéséhez kösse.¹⁴ Továbbá, amennyiben az OBH elnöke egy bírói álláspályázatot eredménytelenné nyilvánít, a törvény egy szigorú határidőn belül kötelezze az OBH elnökét az új bírói álláspályázat kiírására, hogy a kiválasztási folyamat ne húzódjon el a szükségesnél hosszabb ideig.

A Bjt. 21. § (4) bekezdésének módosításával a sikertelen pályázóknak biztosítsanak lehetőséget arra, hogy a pályázat eredményét, illetve a pályázó bírók rangsorát ne csak

⁹ A Velencei Bizottság CDL-AD(2012)020 számú véleménye, 15. pont.

¹⁰ A Velencei Bizottság CDL-AD(2012)001 számú véleményében többször is felhívta a figyelmet arra, hogy a kilencéves megbízatás szokatlanul hosszú az OBH-elnök igazgatási feladatköréhez és rendkívül széles jogköréhez képest (30. és 38. pont).

¹¹ 3/2016. (II. 29.) OBH utasítás a bírósági fogalmazók felvételi rendjéről szóló szabályzatról

¹² 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet a bírói álláspályázatok elbírálásának részletes szabályairól és a pályázati rangsor kialakítása során adható pontszámokról

¹³ Pl. peres képviselért vagy jogszabálytervezetek véleményezésében való részvételért járó – a bírósági titkárok által nem teljesíthető – pontok kiegyensúlyozása a bírósági titkároknál, vagy a joggyakorlati időért járó pontok azonos szintre emelése.

¹⁴ Bjt. 18. §

„eljárási” alapon,¹⁵ hanem azon az alapon is kifogásolhassák, hogy a rangsor nem érdemi, objektív kritériumokon alapul.¹⁶

Az Országgyűlés módosítsa a Bjt.-t akként, hogy az kifejezetten kimondja: az OBH által meghatározott, az OBH elnöke által a pályázó bírák rangsorától való eltérés kapcsán alkalmazott elveket¹⁷ a sikertelen pályázók felhívhatják a pályázat eredményével szembeni jogorvoslati eljárásokban.¹⁸

Az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény alapján az újonnan kinevezett és jelenlegi alkotmánybírák számára is lehetővé vált, hogy egy egyszerű kérelem alapján, „pályázati eljárás nélkül” bírák lehessenek.¹⁹ Ez a szabály aggodalomra ad okot, mivel a jog normál esetben más kompetenciákat kíván meg egy rendesbírói bírótól, mint egy alkotmánybírótól. Nagy szakmai tudású jogtudósok (egyetemi professzorok vagy az MTA doktori) bírói gyakorlat nélkül is az Alkotmánybíróság tagjaivá válhatnak, míg egy bírói kinevezéshez a pályázónak bíróként, bírósági titkárként vagy más jogi szakma gyakorlójaként gyakorlati tudást kell szereznie. Ezért az Országgyűlés módosítsa a Bjt. rendelkezéseit akként, hogy megszünteti annak a lehetőségét, hogy az alkotmánybírák kúriai bírák legyenek.

A bírói munka értékelésének rendszerét is új alapokra szükséges helyezni. Az Országgyűlés módosítsa a Bjt. V. fejezetét akként, hogy a bíró tevékenységét értékelő személy az értékelt bíró személyéről az értékelés során ne szerezhessen tudomást. Ennek biztosítása érdekében az Országgyűlés szükség szerint módosítsa a Bjt. 71. § (2) bekezdését is.

Javasoljuk, hogy az egyes bírósági szinteken belül is biztosítva legyen a teljes szakmai előmenetel lehetősége. Így a bírói karrier nem kötődne a magasabb szintű bíróságokon betöltött pozíciókhoz, és a tapasztalt, kiemelkedő tudású és képességű bírók nagyobb számban maradnának az alsóbb szintű bíróságokon.

Bírósági vezetőkkel kapcsolatos rendelkezések

A bírói függetlenség szempontjából kiemelkedően fontosnak tartjuk, hogy az OBH elnöke ne élhessen jogellenesen vissza a vezetői pályázatok eredménytelenné nyilvánításával. Egyrészt amennyiben az összbírói értekezlet többsége vagy a kollégium bíráinak többsége támogat egy vezetői pályázatot, az OBH hozzájárulására is szükség legyen a pályázati eljárás OBH elnöke általi eredménytelenné nyilvánításához. Másrészt, amennyiben az OBH elnöke egy vezetői állaspályázatot eredménytelenné nyilvánít, a törvény írjon elő egy kötelező határidőt az új vezetői pályázat kiírására, hogy a vezetői kiválasztás folyamata ne szenvedjen szükségtelen késedelmet.

Módosítsa az Országgyűlés a Bjt. 145. §-át úgy, hogy amennyiben bírósági döntés megállapítja, hogy egy határozott időre kinevezett bírósági vezető bírói szolgálati jogviszonyát jogellenesen szüntették meg, és a bíró kéri a bírói tisztségbe, valamint a

¹⁵ Tehát azon az alapon, hogy „a nyertes pályázó esetében a bíróvá történő kinevezés [a Bjt.-ben] meghatározott feltételei nem állnak fenn”, illetve hogy “a nyertes pályázó a pályázati kiírásban szereplő feltételeknek nem felel meg”.

¹⁶ Lásd: a Velencei Bizottság CDL-AD(2012)020 számú véleménye, 45. és 93.5. pont.

¹⁷ Bszi. 103. § (3) bekezdés b) pont

¹⁸ Lásd: a Velencei Bizottság CDL-AD(2012)020 számú véleménye, 42. és 93.3. pont.

¹⁹ Bjt. 88. § (3) bekezdés és 3. § (4a) bekezdés, együtt a 58. § (3) bekezdésével

bírósági vezetői tisztségébe való visszahelyezését, akkor ne csak a bírói, hanem a bírói vezetői tisztségébe való visszahelyezés is biztosított legyen számára.²⁰ Ennek érdekében

- töröljék el a Bjt. 145. § (4) bekezdésének azon kitételét, hogy a bírósági vezetői tisztségbe való visszahelyezésre ilyen esetekben csak akkor van lehetőség, ha „az a bírósági vezetői tisztség, amelyből [az érintett bírót] felmentették, még nincs betöltve”; és
- írják elő például azt, hogy ha a szolgálati jogvitát olyan bíró kezdeményezte, aki felmentésekor határozott időre kinevezett bírósági vezető volt, a szolgálati jogvita lezárásáig az adott bírósági vezetői tisztséget csak ideiglenesen lehessen betölteni.

A bírói tanácsok szerepét erősíteni szükséges az igazgatási vezetők tevékenységének ellenőrzésében. Bizonyos hatáskörök (például a bírói státusszal kapcsolatos döntések) csak a bírói tanácsok egyetértésével legyenek gyakorolhatók. Így az Országgyűlés módosítsa a Bszi. 132. §-t akként, hogy járásbírói vezetői esetén, ha a törvényszék elnöke olyan pályázót kíván kinevezni, aki a véleményező szerv többségi támogatását nem nyerte el, a kinevezés előtt a törvényszék elnöke köteles beszerezni a helyi bírói tanács előzetes véleményét a pályázóról. A pályázó kinevezésére abban az esetben kerülhessen sor, ha a kinevezéssel a helyi bírói tanács egyetért.

Bírák kirendelése

Az Országgyűlés módosítsa a Bjt. 31. § (3) bekezdését akként, hogy a bírák hozzájárulásuk nélküli kirendelésének maximális gyakoriságát²¹ jelentősen csökkenteni.²² Emellett a Bjt. módosítása szükséges annak biztosítására, hogy a bírák ideiglenes, hozzájárulás nélküli kirendelésére csak pontosan meghatározott, konkrét okokból kerülhessen sor,²³ így a Bjt. 31. § (3) bekezdésének „bírók közötti ügyteher egyenletes elosztásának biztosítása céljából” fordulatát is megfelelően módosítani kell.

A bírói státuszt érintő rendelkezések

Az Országgyűlés módosítsa a Bjt. XII. fejezetét akként, hogy a bírósági vezetők és a beosztott bírók illetménye közötti különbséget csökkentse. Garantálni kell az illetmények automatikus növekedését a senioritás elvének megfelelően, az igazságszolgáltatási rendszerben eltöltött idő alapján.

A jutalmak és a különböző többletjuttatások kapcsán javasoljuk, hogy az Országgyűlés alakítson ki egy átláthatóbb, előre meghatározott kritériumokon alapuló rendszert, és azok kapcsán állapítson meg egy személyenkénti felső összegkorlátot. Emellett hosszú távon megfontolásra érdemes a jutalmak és a különböző többletjuttatások megszüntetése, és ezek

²⁰ Álláspontunk szerint ez szolgálná az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Baka kontra Magyarország* ügyben hozott ítéletének való megfelelést is. Bővebben lásd: *Communication by Amnesty International Hungary and the Hungarian Helsinki Committee under Rule 9(2) of the Rules of the Committee of Ministers for the supervision of the execution of judgments, in the case of Baka v. Hungary (Application no. 20261/12)*, 2020. július, https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/AIHU_HHC_Rule_9_Baka_v_Hungary_29072020.pdf, 5-6. oldal.

²¹ A kirendelés a jelenlegi szabályok szerint „háromévenként, ezen belül legfeljebb egy évre” történhet.

²² Lásd: a Velencei Bizottság CDL-AD(2012)020 számú véleménye, 54. és 93.7. pont.

²³ Vö.: Group of States against Corruption, Fourth Evaluation Round – Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors. Interim Compliance Report – Hungary, GrecoRC4(2018)16, <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680969483>, 13-15. pont.

alkalmazása helyett a bírói illetmények megfelelő szintre emelése, a megkezdett illetményemelés folytatása.²⁴

Ügyelosztás

Az Országgyűlés reformálja meg az ügyek elosztásának rendszerét, és vezessen be új, hatékony módszereket annak biztosítására, hogy az ügyek mind a peres felek, mind a bírák számára átlátható módon kerüljenek elosztásra, illetőleg más bíróhoz való áttételre. A reform kidolgozásakor irányadó szempont legyen az automatikus szignálás lehetőség szerinti minél szélesebb körben történő bevezetése és a bírósági vezetők mérlegelési jogának minimálisra csökkentése.

A „törvényben előre meghatározottság” követelményének érvényesítése érdekében az Országgyűlés módosítsa a Bszi.-t akként, hogy az rögzítsen egy megfelelően hosszú időtartamot (ez korábban egy év volt), amelyre vonatkozóan az ügyelosztási rendet el kell fogadni, és amelyhez képest módosításnak nincs, vagy csak rendkívül szűk keretek között van helye.²⁵

Az átláthatóság érdekében a Bszi. rögzítsen eljárási szabályokat az ügyelosztási rend elfogadására (módosítására) és hatálybalépésére:

- (i) a bírói tanács és a kollégium véleményezési határidejére,²⁶
- (ii) a bírói tanács és a kollégium véleményétől való eltérés indokolásának kötelezettségére,
- (iii) a vélemény és az attól való eltérés indokainak nyilvánosságra hozatalára,
- (iv) az ügyelosztási rend előzetes ismertetésének határidejére,²⁷
- (v) az elfogadott ügyelosztási rend hatálybalépésének időpontjára és feltételeire (ismertetés és nyilvánosságra hozatal).

Az ügyelosztási rend felülvizsgálatának objektív indokait a Bszi. konkrétan, taxatív módon rögzítse.²⁸ A bírói tanács és a kollégium véleményezési joga terjedjen ki a felülvizsgálat szükségességére is.

Az ügyelosztási rendtől való eltérés objektív indokait a Bszi. konkrétan, taxatív módon rögzítse, hogy az ne hagyjon teret diszkrecionális döntéseknek.²⁹ Az ügyelosztási rend ne

²⁴ Vö.: OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights – Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law, *Kyiv Recommendations on Judicial Independence in Eastern Europe, South Caucasus and Central Asia*, 2010, <https://www.osce.org/files/f/documents/a/3/73487.pdf>. Ezeknek az ajánlásoknak a 13. pontja a következőket mondja ki: „On a long term basis, bonuses and privileges should be abolished and salaries raised to an adequate level which satisfy the needs of judges for an appropriate standard of living and adequately reflect the responsibility of their profession. As long as bonuses and privileges exist, they should be awarded on the basis of predetermined criteria and a transparent procedure. Court chairs shall not have a say on bonuses or privileges.”

²⁵ Az Alkotmánybíróság vonatkozó döntései az egy éves időkeretnek garanciális jelentőséget tulajdonítottak, l. pl.: 36/2013 (XII. 5.) AB határozat 32. pontja: „Az ügyelosztási rendet az objektivitás és a személytelenség biztosítása, az önkényesség kizárása érdekében előző évben állapítja meg a bíróság elnöke.” A jelenlegi szabályozásból kikerült a korábbi egy éves időtartam, ezzel időben korlátlaná vált a módosítás lehetősége, és nem tud érvényesülni az ügyelosztási rend stabilitása. Lásd pl. a Fővárosi Törvényszék 2020-as ügyelosztási rendjét, amely 2020. január és május között négyszer módosult: https://fovarositorvenyszek.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/ftpk_-_2020.05.28.pdf.

²⁶ Bszi. 9. § (1) bekezdés

²⁷ Bszi. 11. § (1) bekezdés

²⁸ Bszi. 9. § (2) bekezdés

²⁹ “[A] jogállamiság szempontjából alapvető fontosságú bírói függetlenség és jogbiztonság megköveteli a különösen világos szabályok alkalmazását minden egyes ügyben, világos garanciákat az objektivitás és

tartalmazzon diverz kivételszabályokat, csupán egyetlen átlátható szabályt, amelynek alkalmazása automatizálható. Ezen szabálytól való eltérésre pedig ne a különböző kivételszabályok átláthatatlan alkalmazása útján, hanem egy, az ügyelosztási rendtől való eltérésre vonatkozó egységes törvényi szabályozás alapján legyen lehetőség.³⁰

Az ügyelosztási rendről és az attól való eltérésről ne ugyanazok a bírósági vezetők (kollégiumvezetők) döntsenek, akiknek a bírák értékelésében és előmenetelében, vagy velük szemben fegyelmi eljárás indításában is szerepük van, ezek a funkciók különüljenek el egymástól.

Az ügyelosztásra vonatkozó szabályok biztosítsák, hogy minden konkrét ügyben a peres felek számára visszakövethető és bármikor lekérdezhető legyen, hogy az ügyet tárgyaló bírót/bírói tanácsot az ügyelosztási rend mely szabályainak alkalmazása révén rendelték ki (különös tekintettel arra, ha az ügyben eltértek az ügyelosztási rendtől).

A bíróságok költségvetése

Az Országgyűlés törvényi szinten biztosítsa azt, hogy egyik évről a másikra, valamint egy éven belül se lehessen csökkenteni a bíróságok költségvetését az OBH elnöke és az OBT együttes hozzájárulása nélkül.

Bírák véleménynyilvánítása

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa vizsgálta a bírói függetlenséget az online és offline véleménynyilvánítás szabadsága szempontjából, és megállapította, hogy a bírák korlátozott körülmények között kifejezhetik véleményüket és meglátásukat „politikailag kényes” témákban is, például, ha egy nyilvános beszélgetésben az igazságszolgáltatásról és bíróságokról esik szó.³¹

Ezzel összhangban az Országgyűlés

- módosítsa a Bjt. 39. §-át akként, hogy az kimondja, hogy a „politikai tevékenység” fogalmába nem tartozik bele különösen a jogállamisággal, az emberi jogok védelmével vagy a bírói függetlenséggel kapcsolatos bírói véleménynyilvánítás, illetve a bírói érdekképviselői munka, a bírói érdekképviselői tevékenységet ellátó egyesületi tagság. A Bjt. kifejezetten mondja ki, hogy az ilyen véleménynyilvánítás és tevékenységek miatt a bírót semmiféle hátrány nem érheti. Az OBT-nek biztosítson jogszabály hatáskört a „politikai tevékenység” fogalmának az értelmezésére;
- tegye lehetővé a Bszi. módosításával, hogy bírák általános jellegű (például egy bizonyos eseményen történő részvétellel kapcsolatos) megkereséseire az OBT etikai állásfoglalásokat tehessen közzé;
- tegye lehetővé, hogy a szolgálati bíróság külön etikai eljárás lefolytatására is jogosult legyen.

átláthatóság biztosítására, valamint mindenképp előtt azt, hogy az önkényességnek még a látszatát is elkerüljék az eljáró bírák konkrét ügyekben történő kijelölésekor.”

³⁰ Lásd többek között az EJEB Morris kontra Egyesült Királyság ügyben hozott 38784/97. sz., ítélete, 58. §, ECHR 2002-1; és Miroschnik kontra Ukrajna ügyben hozott 75804/01. sz., ítélete 61. §, 2008. november 27.

³¹ A/HRC/41/48, Independence of judges and lawyers. Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers, 2019